

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

Antal, Róbert-István: *A nemzetét szerető szocialista. Jordáky Lajos (1913-1974). [Lajos Jordáky (1913-1974), un socialist care și-a iubit națiunea]* Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület - Kriterion Könyvkiadó, 2023.

Volumul de față analizează viața lui Lajos Jordáky (1913-1974), om politic social-democrat, apoi comunist, intelectual maghiar fidel marxismului până la capătul vieții. Jordáky s-a confruntat cu aceleași dileme ca majoritatea intelectualilor maghiari din România: poate oare să rezolve provocările existenței minoritare emanciparea bazată pe clasă a comunității maghiare din Transilvania sau nu poate? Volumul prezintă procesele de căutare a unui răspuns la această întrebare folosind surse diverse, urmărind în același timp a fi o „biografie totală” a lui Jordáky. Cariera lui Lajos Jordáky, care a cuprins o mare parte a secolului al XX-lea, ne poartă prin cele mai importante etape și provocări din istoria epocii, circumstanțe la care el a încercat să se adapteze cum a putut. În tot acest timp el nu a renunțat la dubla sa afiliere și la principiile ideologice urmărite toată viața rămânând un minoritar maghiar din Cluj și un socialist devotat.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

Beer, Mathias - Sorin Radu (eds.): *Migration und kulturelles Erbe. Das Beispiel der deutschen Minderheiten in und aus Rumänien*. Vandenhoeck & Ruprecht, 2023.
<https://doi.org/10.13109/9783666302411>

Moștenirea culturală trebuie înțeleasă ca o practică socioculturală care este supusă schimbării datorită unor varietăți de procese. Prin urmare, moștenirea culturală este în continuă schimbare. Migrațiile contribuie în mod semnificativ la astfel de schimbări, după cum arată exemplul minorității germane în/din România. Emigrarea aproape completă a acestora după 1945, în special în Republica Federală Germania, ridică problema dezvoltărilor ulterioare ale moștenirii lor materiale și imateriale în regiunea lor de origine și de destinație. Cine sunt moștenitorii patrimoniului cultural al minorităților germane după dispariția aproape completă a acestora din România și cum se transmite, se dezvoltă și se modifică acesta? Volumul abordează într-o perspectivă transnațională relația istoriei migrației minorității germane din România după 1945 și moștenirea culturală a acestora.

Bergbauer, Knut - Nora M. Kissling - Beate Lehmann - Ulrike Pilarczyk - Ofer Ashkenazi (eds.): *Jüdische Jugend im Übergang - Jewish Youth in Transit: Selbstverständnis und Ideen in Zeiten des Wandels*. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2024. <https://doi.org/10.1515/9783110774702>

În cadrul acestui volum, cercetătorii examinează procesele de transformare a mișcărilor de tineret evreiesc din Europa și Palestina între 1918 și 1945, concentrându-se pe reacțiile și răspunsurile tinerilor evrei la probleme specifice legate de tradiție și viitor; comunitatea națională, religioasă și socială; noua educație și relațiile echitabile de gen. Activitatea organizațiilor de tineret evreiești din provinciile României interbelice este analizată de Anca Filipovici în articolul intitulat *Alternative identities at the periphery of a national state. Hashomer Hatzair and the Zionist youth from Romania*.

Gagy, József: *Villanyos és közössége. Villamosítás, modernizáció: történet a Nyárad mentén (1945-1989)*. [Cititorul și comunitatea sa. Electrificare, modernizare: o istorie din Valea Nirajului (1945-1989)] Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület - Kriterion Könyvkiadó, 2023.

Tema acestei cărți este modernizarea prin electrificare, mai exact practicile sociale și interpretările sociale ale utilizării energiei electrice imediat după electrificarea satelor în Valea Nirajului. Abordarea este dintr-o perspectivă de jos în sus, bazată pe experiențele unui singur subiect. Este vorba despre experiențele lui Domokos Sztrátya care a fost cititor-încasator în patru comune din județul Mureș, începând cu 1969 și până la pensionarea sa din 1993. Domokos Sztrátya a reflectat mult asupra propriei sale vieți și a comunității sale, a fost și un observator curios al contemporanilor săi, al satelor și al timpului. Astfel, pe baza relatărilor lui, ale statisticilor întocmite de către el și a documentelor păstrate, obținem o imagine bogată a atitudinilor foștilor locuitori ai Văii Nirajului față de electrificare, lucrări demarate la începutul anilor 1960.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

Maner, Hans-Christian - Rainer Ullrich (eds.): *Ethnische Minderheiten in Rumänien im 20. und 21. Jahrhundert*. Mainz: LpB Rheinland-Pfalz, 2024.

Volumul conține un capitol introductiv semnat de Hans-Christian Maner și patru capitole care tratează situația evreilor, maghiarilor, germanilor, respectiv a romilor din România în cursul secolelor al XX-lea și XXI-lea. Astfel, volumul conține următoarele studii: Mariana Hausleitner: *Von der Inklusion zur Exklusion. Juden in Rumänien im 20. Jahrhundert*; Ralf Thomas Göllner: *Von der Ablehnung zur Regierungsbeteiligung. Die ungarische Minderheit in Rumänien im 20. und 21. Jahrhundert*; Konrad Gündisch: *Eine Bevölkerungsgruppe auf Abruf? Die deutsche Minderheit in Rumänien im 20. und 21. Jahrhundert*; Marian Luca: *Zwischen Verfolgung und Selbstbehauptung. Die Minderheit der Roma in Rumänien im 20. und 21. Jahrhundert*

. Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

Djurić Milovanović, Aleksandra - Jovana Kolundžija - Mircea Măran - Otilia Hedeșan -Christene D' Anca (eds.): *New Cultural and Political Perspectives on Serbian-Romanian Relations*. New York - Berlin - Bruxelles - Chennai - Lausanne - Oxford: Peter Lang, 2023.

Volumul de față oferă bază pentru reflexii și o înțelegere mai profundă a relațiilor sârbo-române în cursul secolelor al XIX-lea și al XX-lea. Contribuțiile incluse în volum reprezintă diferite studii de caz care furnizează informații contextualizate privind relațiile dintre cele două țări vecine, dar mai ales interpretări legate de circulația ideilor și percepțiilor în cadrul mai larg al culturii și politicii sud-est europene. Soluția metodologică comună a analizelor este axarea pe activitățile uneia sau a mai multor personalități care au contribuit la dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări, în diferite contexte socioistorice. Sursele primare includ documente de arhivă din Serbia și România, respectiv publicații periodice. Cele 14 capitole ale volumului sunt grupate în două secțiuni tematice. Prima secțiune acoperă relațiile istorice și diplomatice din secolul al XIX-lea până în secolul al XX-lea, cu diverse studii semnate de istorici sârbi și români, în timp ce a doua parte a volumului este dedicată influențelor și contactelor din sfera artei, culturii și religiei. Din abordarea inter- și transdisciplinară a volumului rezultă o imagine bogată și nuanțată a relațiilor dintre cele două țări pe mai multe paliere.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

Müssig, Stephanie - Jørgen S. Nielsen - Egdūnas Račius - Ahmet Alibašić - Samim Akgonul (eds.): *Yearbook of Muslims in Europe, Volume 15*. Leiden, The Netherlands: Brill, 2024.

Volumul reprezintă o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din 46 de țări europene, rapoartele oferă date cumulate despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări europene. Fiecare nou volum raportează cele mai recente informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbateră publică, a schimbărilor care au loc în rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective și asupra principalelor activități în organizațiile și în instituțiile musulmane. Raportul pentru România a fost elaborat de către Adriana Cupcea.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

Legros, Olivier - Céline Bergeon - Marion Lièvre - Tommaso Vitale (eds.) : *L'Etat et la pauvreté étrangère en Europe occidentale. Trajectoires de migrants "roms" roumains en Espagne, France et Italie*. Rennes: PU Rennes, 2024.

Constituie oare politicile publice o plasă de siguranță sau un factor de excludere pentru populațiile vulnerabile? Care sunt efectele politicilor publice asupra vieții persoanelor aflate în situații precare, mai ales atunci când aceste politici oscilează între respingere și integrare, cum este și cazul politicilor care vizează sărăcia? Este posibil, prin examinarea cursului de viață al imigranților cu resurse financiare reduse identificarea condițiilor și proceselor care permit, în situația actuală, ieșirea din precaritate?

Pe baza unor cercetări etnografice de lungă durată, 22 de cercetători în domeniul științelor sociale au analizat împreună, timp de mai mulți ani, interferența politicilor publice cu practicile cotidiene ale cetățenilor români aflați în situații precare, numiți, legitim sau nelegitim, „romi”, în orașe din Spania, Franța și Italia. Volumul de față conține rezultatele acestor cercetări și o serie de portrete cu scopul de a evidenția singularitatea traseelor de viață, precum și pentru a oferi o perspectivă asupra vieții la marginea societăților urbane vest-europene de astăzi.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

■ reviste, articole

Bokor, Zsuzsa: “Separation is Required in Our Special Situation”: Minority Public Health Programs in Interwar Transylvania. *Hungarian Historical Review*, 3/2023, 395-432, <https://doi.org/10.38145/2023.3.395>.

Studiul prezintă modul în care a fost construit sistemul minoritar maghiar de sănătate publică din Transilvania, în paralel cu structurile de stat din perioada interbelică. În cadrul mai multor politici și proiecte de sănătate publică, tânără generație medicală din anii 1930 a constituit baza comunității etnice de origine biologică a maghiarilor din Transilvania. Acest proces a fost prezentat de aceștia drept făcând parte din planul de supraviețuire etnică. Lucrarea discută înființarea institutelor de sănătate pentru minorități și, de asemenea, discursurile din jurul formării acestora.

Magazzini, Tina: When ethnicity is “national”: mapping ethnic minorities in Europe’s framework convention for the protection of national minorities. *Ethnic and Racial Studies*, 2024, 1-22, DOI: [10.1080/01419870.2024.2328338](https://doi.org/10.1080/01419870.2024.2328338).

Categorizările juridice și politice ale apartenenței la un grup joacă un rol important în analiza experiențelor de discriminare deoarece domeniul de aplicare a protecției minorităților necesită ca indivizii să își dovedească apartenența la un grup minoritar. Articolul de față cartografiază clasificările existente ale identificării minorităților, așa cum sunt utilizate în Convenția-cadru

pentru protecția minorităților naționale, cel mai cuprinzător tratat european conceput pentru a proteja drepturile minorităților naționale. Ce minorități se califică drept „naționale” în diferite țări? Când este folosită etnia ca substitut pentru religie, când pentru rasă și când pentru limbă? Ce categorii sunt omise? Analizând inductiv raționamentele prezentate de către diferite țări cu privire la minoritățile considerate de către ele „naționale” și temeiurile motivației lor, articolul dezvăluie o imagine blurată, determinată istoric și politic, dar care ne poate ajuta să înțelegem unele configurații regionale.

Jahrbücher für Geschichte Osteuropas ("East European History"), Vol. 71, No. 3/ 2023

Numărul special de față este intitulat *Being a Minority in Times of Crisis* și este editat de către Olena Palko și Sam Foster, în cadrul BASEES Study Group for Minority History. Articolele incluse explorează modul în care perioadele de tulburări politice și socioeconomice prelungite au afectat grupurile minoritare din Europa Centrală și de Sud-Est.

Volumul conține și un articol despre România semnat de Anca Filipovici intitulat *Health Care at the Periphery of the Nation: Ethnic Minorities and Social Diseases in Romania before the Second World War*.

Mai multe informații găsiți [aici](#).

Polis, Vol. XII, Nr. 1 (43), Serie nouă, decembrie 2023 - februarie 2024

Numărul curent al revistei *Polis* este intitulat *Din nou despre antisemitism*, alegerea temei fiind determinată de războiul israeliano-palestinian din 2023. Cele 12 studii incluse în volum abordează diferitele aspecte ale tematicii, precum tendința crescătoare în numărul incidentelor antisemite, problema antisemitismului în general și a antisemitismului care s-a exprimat pe parcursul diferitor perioade istorice în România, discursul antisemit și măsurile pentru combaterea discursului instigator la ură, memoria Holocaustului etc.

Conținutul poate fi vizualizat integral pe pagina web a revistei, [aici](#).

REGIO, 4/2023

Din numărul curent al revistei semnalăm blocul tematic axat pe identitatea națională a secuilor. Primul studiu (semnat de Zsolt Orbán) abordează construcția identității secuiești în perioada 1867-1940. Al doilea studiu (semnat de János Márton) analizează posibilitățile de a obține informații referitoare la identitatea națională a secuilor pe baza sondajelor maghiare de opinie publică. Ultimul studiu (semnat de Attila Papp Z.) prezintă rezultatele unui sondaj recent în privința conștiinței istorice a secuilor.

Toate studiile pot fi vizualizate integral pe pagina web a revistei, [aici](#).

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România
februarie - martie 2024

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.